

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De iis, quæfiunt à Prælato sine consensu capituli. Titulus X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

De iis, quæ fiunt à Prælato sine consensu capituli.

Titulus X.

SUMMARIÆ.

1. Episcopus & capitulum sunt unum corpus, episcopus caput, canonici membra.
2. Episcopi de negotiis ecclesiasticis, maxime de illis quæ spiritualia sunt, laicorum iudicio non disponunt.
3. Ad Episcopum & capitulum communiter & copulative pertinet administratio bonorum ecclesiæ.
4. Irrita est quavis alienatio rei ecclesiastica facta per episcopum absque collaudatione & subscriptione capituli.
5. Quæ regula limitatur in quibusdam casibus hic annotatis.
6. In inferioribus ecclesiis administratio bonorum & rerum persinet ad præsidentem collegio & ad ipsum collegium.
7. Administratione bonorum divisa inter episcopum & capitulum, dignitas ecclesiæ & administratio iurium episcopatum remanet inter eos communis, & ponuntur plura exempla.
8. Consuetudine induci potest, quod administratio spiritualium sit divisa, pacto induci non potest.
9. In ceteris casibus non requiritur consilium aut consensus capituli, sed sufficit consensus solius episcopi.
10. Iurisdictio spectat ad episcopum, quam exercet quandoque habitæ consilio, quandoque consensus in præsentia capituli.
11. Episcopus in arduis an debeat procedere cum consilio capituli, vel cum consensu doctorum, obscure tractantur, consuetudo decla-

rant certum modum procedendi est interpretativa.

12. Vbi consilium alicuius requiritur in actu debet prius ille actus tractari in præsentia illius & super eo consilium eius peti & expectari.
13. Vbi ad aliquem actum requiritur consensus alicuius, puta capituli, debet episcopus consentire cum capitulo & capitulum cum episcopo.
14. Regulariter in negotiis ecclesiæ tenetur episcopus requirere consilium capituli.
15. In certis casibus requiritur consensus capituli, qui hic enumerantur.

SEDE vacante nihil debet attentari à capitulo in præiudicium sedis; sede repleta Prælatus non potest disponere de rebus ecclesiæ sine capitulo, quia unum corpus censentur, Episcopus caput, canonici membra: c. novit, & cc. seqq. hoc tit. c. cum non liceat de præscript. ideo subnectit titulum de iis, quæ fiunt à Prælato &c. Certæ sunt juris regulæ, quod Episcopi, & abbates archiepiscopi, & alii ecclesiarum prælati de negotiis ecclesiasticis, maxime de illis, quæ spiritualia esse dicuntur, laicorum iudicio non disponunt, c. 2. de iud. c. fin. de reb. eccl. alien. vel non c. contingit. de arbit. & ibi gl. & Can. nisi clericis laici associantur auctoritate superioris, gloss. in d. c. contingit, vers. sed si compromittantur, c. per tuas, & ibi gloss. in verbo auctoritate, & Can. de arbit. Administratio bonorum Ecclesiæ de jure communi spectat ad Episcopum & capitulum communiter, & copulative, c. edoceri de re script. & ibi post gloss. Felin. num. 3. & seqq. plura allegans, & DD. Rot. divers. decis. 391. part. 1. ideo irrita est Episcoporum donatio, venditio, commutatio, vel quævis alia alienatio rei ecclesiasticæ, absq; collaudatione, & subscriptione capituli.

capituli, d. 1. hoc tit. c. sine exceptione 12. qu. 2. 4. de donat. Pan. in d. c. tua nuper sub numer. 5. 6
 Limita quia ¶ valida est facta ab episcopo hoc tit. In inferioribus ¶ ecclesiis admini-
 sine capitulo modica donatio, alienatio ter- stratio bonorum, & rerum pertinet ad præ-
 rularum, vel vineolarum parvarum, aut sidentem collegio, & ad ipsum collegium,
 mancipii fugitivi, c. terrulas, & ibi gl. c. fugi- seu maiorem, & saniozem partem Collegii,
 tivi 12. quast. 2. c. ceterum de donat. alienatio c. 1. & ibi post gl. in verbo tractatus Can. de reb.
 temporalis facta capitulo sciente, & non Eccles. non alien. h. quod maior. ff. ad municip. c.
 contradicente, c. 2. & 3. hoc tit. c. possessiones ea noscitur hoc tit. c. 2. §. ceterum, & ibi gloss. in
 16. quast. 1. temporalis non est, quæ fit ad verbo statutum de verbo signif. in 6. c. cum om-
 vitam illius, cui fit concessio, Clem. 1. de reb. nes, & ibi gloss. in verbo constitutum, vers. sed
 ecl. non alien. temporalis est, quæ fit ad vi- nunquid est verum de constit. & ibi Felin. num.
 tam prælati concedentis, c. de cetero, & c. ve- xj. & 17. & Can. communiter c. relatum el. 2.
 niens de transact. Pan. in c. continebatur nu. 7. §. nomine, & ibi post gl. in verbo unus Canon. de
 hoc tit. Item valida est alienatio, & dona- testam.
 tio, quam facit episcopus de bonis mensæ Administratione ¶ bonorum divisa inter 7
 suæ episcopalis sine solemnitatibus Capitu- Episcopum, & capitulum, dignitas ecclesiæ,
 lo suæ ecclesiæ, Zab. in c. novit quast. 7. hoc t. & administratio iurium episcopaliū re-
 & ibi Canon. Communiter. Rot. divers. dec. 756. manet inter eos communis, c. dilecti, & ibi
 num. 3. part. 1. quia remanet in dominio ec- Innoc. de maior. & obed. in princ. c. cum clerici,
 clesiæ, l. unum ex familia l. imperator §. fin. cum & ibi Inn. de verbo sign. Archid. in c. quamquam
 l. seq. ff. de leg. 2. datio quinquagesimæ partis 23. dist. num. 7. & ibi Gemin. num. 10. Hinc
 centus cathedralis ecclesiæ, vel etiam infe- infertur, quod Episcopus sine consilio capi-
 rioris ecclesiæ, c. pastoralis, & ibi gloss. pen. & tulli non potest synodum congregare, statu-
 fin. Panor. & Can. hoc tit. Franc. Marc. quast. ta facere, errata corrigere, c. quanto hoc tit.
 1014 part. 1. sive de possessionibus. sive de Caput. decif. 305. part. 1. beneficia, & dig-
 proventibus, c. penult. §. hoc semper de donat. gnitates sitas extra ecclesiam cathedralem
 & ibi post glo. Canon. facta sine capitulo mo- conferre, Pan. in d. c. quanto num. 2. institue-
 nasterio de novo à se constructo, & centesi- re, aut destituere, abbates, abbatissas, vel a-
 mæ partis census, ecclesiæ à se constructæ, lias personas ecclesiasticas, Pan. in c. quod in
 quæ monasticis non informabitur regulis, dubio num. 5. de renunc. confirmare electos,
 vel quam pro suis magnificare voluerit sep- aut cetera ecclesiæ negotia peragere, c. no-
 pulturis in sua dicecesi, & non alibi etiam vit, & d. c. quanto hoc tit. alias gesta sunt ipso
 exemptis, c. apostolica, ibi, in sua parochia: Pan. jure nulla, quia pœna nullitatis in d. c. novit
 & Can. de donat. num. 3. dummodo grave apponitur per verbum præsentis temporis,
 damnum ecclesiæ suæ non infligat, eaque gl. in d. c. novit, & ibi Pan. num. 8. Consuetu-
 cautela servata, ut unam tantummodo, quæ dine ¶ induci potest, quod administratio 8
 placuerit, ex his remunerationem assumat, spiritualium sit divisa, c. 3. de consuet. in 6.
 c. bona res, & ibi gl. 1. 2. quast. 2. c. pen. & ibi etiam in Prælati inferioribus, c. fin. de reg.
 gl. in verbo elargiri, & Can. de donat. c. pastora- in 6. pacto huiusmodi divisio induci non
 lis hoc tit. & ibi post gl. pen. & fin. Can. donatio potest Gemin. in d. c. quamquam sub num. 10.
 temporalis fructuum, Pan. in c. ceterum nu. 23. dist. In ceteris casibus ¶ de jure canonico 9

non requiritur consilium, aut consensus capituli, sed sufficit consensus solius episcopi, ut in donatione, quam facit laicus monasterio, vel ecclesie de decimis, quas ab alia ecclesia habet in feudum perpetuum ab antiquo ante Concilium Lateranense, c. cum apostolica hoc tit. solus Prælatus, requirit beneficium absentem ad faciendam residentiam, & spoliat eum, si non veniat monitus, quia non requiritur iudicium, nec fertur sententia privativa, sed potius est spoliatio, & quædam juris executio, Pan. in c. novit n. 7. in fin. Anch. n. 11. & Can. hoc tit. c. fin. de cler. non resid. c. fin. 91. dist. c. contumaces 50. dist. minora negotia extrajudicialia, Pan. in d. c. novit. Put. decis. 203. in fin. lib. 1. solus episcopus explicat, & in minoribus beneficiis solus instituit, Pan. in d. c. novit n. 6. & in d. cap. tua nuper n. 5. hoc tit.

10 Iurisdictio spectat ꝑ non ad capitulum, c. ex parte Decani, & ibi Panor. n. 2. de rescript. sed ad Episcopum, quam explicat, & exercet quandoque habito consilio, quandoque consensu, Pan. in c. novit. sub n. 4. hoc tit. Navar. conf. 3. de off. ordin. in præsentia capituli in civilibus, c. Episcopus nullius 15. quest. 7. c. si qui ex fratribus, & c. de persona xj. quest. 1. c. ex literis de divort. Put. decis. 203. in fin. lib. 1. ac causis criminalibus, c. si quid vero 86. dist. & ibi gl. fin. c. irrefragabili, & ibi gl. in verbo per capitulum in princ. & fin. de off. ordin. c. qualiter, & quando el. 2. de accusat. Collect. in c. irrefragabili, n. 3. & 4. de off. ordin. Put. decis. 203. lib. 1. & decis. 92. lib. 3. etiam minoribus & levibus, c. si quid, c. si autem is c. Episcopus nullius, 15. quest. 7. c. si quid 86. dist. Put. decis. 203. n. 5. & seq. lib. 1. ubi in princip. ponit quæ sint crimina gravia.

11 Episcopus in arduis ꝑ an debeat procedere cum consilio capituli, vel cum consensu capituli, Doctores confule, & obscure

tractant, Achill. decis. 2. de off. ordin. plures cumulans Rot. divers. decis. 615. part. 1. attestant quod quater ista materia fuit discussa per dubia particularia, & nihil fuisse firmatum c. irrefragabili, & ibi Can. de off. ordin. Can. in c. quanto, & c. novit hoc tit. Consuetudo declarans certum modum procedenti est interpretativa, & non requirit aliquam temporis præscriptionem, Rot. divers. decis. 615. part. 1. Pan. in c. cum dilectus n. 7. de consuet. Butr. in c. fin. sub n. 47. vers. ex his dicit. de consuetud. l. inimiti l. si de interpretatione ff. de legib. & ibi DD. Craver. conf. 101. n. 3. & seq. Vbi Consilium alicuius ꝑ requiritur ad faciendum aliquem actum, debet prius ille actus tractari in præsentia illius, & super eo Consilium eius peti, & debito tempore expectari responsum, c. cum in veteri de elect. c. cum olim de arbit. & ibi gloss. fin. Pan. & Can. communiter. quia Capitulum posset allegare causas, ex quibus Episcopus moveri posset, & meliores rationes sumere pro expeditione actus gerendi, l. si in tres, & l. seq. ff. de arbit. c. prudentiam, & ibi gloss. in verb. teneatur, de off. deleg. & Can. arg. c. Nicena. 31. dist. ubi ad aliquem ꝑ actum faciendum requiritur consensus alicuius, puta Capituli, debet Episcopus consentire cum Capitulo, & Capitulum cum Episcopo, alias non est consensus, sed dissensus, & non valet actus, si non habet Episcopus consensum Capituli, c. unicus 1. & ibi gl. in verb. assensu, & Can. ne sed. vac. & c. in 6. cap. tua de sponsal. & ibi Can. Pan. in c. cum nos num. 5. hoc tit. late Pan. in c. cum in veteri num. 12. de elect. Regulariter in negotiis ꝑ ecclesie tenetur Episcopus requirere Consilium Capituli, c. novit, & ibi Pan. sub n. 7. c. quanto hoc tit. d. c. ex literis de divort. c. episcopus nullius 15. q. 7. In certis casibus ꝑ requiritur consensus. In alienatione rerum Cathedralis ecclesie, c. 1. c. 3. hoc tit. c. fraternitatem.

nitatem. c. pastoralis de donat. c. sine exemptione. 12. q. 2. etiam si prae bendae sint distinctae, & res singularis prae bendae alienetur, c. ad audientiam, & ibi Pan. & DD. & Cresc. decis. 2. de reb. eccl. non alien. quia prae bendae sunt ecclesiae, & ex causa bona ecclesiae fuerunt diuisa in prae bendas, c. pen. & fin. 12. q. 1. & Canonicus proprie non possidet prae bendam, sed possessio est penes ecclesiam, Felin. in c. ex litteris num. 2. de prob. secus in alienatione rerum inferiorum ecclesiarum, in qua sufficit Consilium Capituli, Pan. in c. 1. num. 5. hoc tit. ubi distinguit text. in cap. 1. de reb. eccl. non alien. in 6. videtur requirere consensum Capituli. Praeterea consensus Capituli necessarius est in concessione perpetua ecclesiarum vacantium, vel portionis conventionum earumdem, quae excedat quinquagesimam, aut centesimam partem, Turib. in princ. huius tit. alleg. in proprietatem aliis ecclesiis, vel coenobiis, Clem. 2. & ibi gloss. in verb. consentiente de reb. eccl. non alien. c. consultationib. cap. pastoralis de donat. c. pastoralis hoc tit. Franc. Marc. q. 1014. part. 1. sive coenobia, quibus conceduntur, in eis habeant jus patronatus, c. tua nuper hoc tit. sive quilibet alius, & accedat patroni consensus, c. pastoralis hoc tit. quia unio est species alienationis, d. c. tua nuper in fin. & ibi gloss. fin. cap. cum venissent. de insti. l. annua §. Attia ff. de ann. leg. & lectio omni jure prohibetur: tit. ut eccl. benef. sine dimin. confer. in dispensationibus, c. praesentium. 1. quaest. 5. & ibi gloss. fin. Collect. in c. de Simoniaci num. 2. de Simon. c. de penitentibus & ibi Prap. num. 5. Archid. num. 5. Gemin. num. 4. 50. dist. in prolationibus sententiae excommunicationis, suspensionis, & interdicti, c. 1. & ibi gloss. in verb. Capituli, & Pan. num. 2. de excess. pralat. in correctionibus, Cas. decis. 2. numer. 5. de iurejur. 1m. in d. novit num. 11. per illum tex. hoc tit. quae

ex decretis Conc. Trid. solis episcopis, & ecclesiarum praelatis tanquam a sede Apostolica delegatis contra exemptos, & privilegiatos delinquentes conceduntur, c. ecclesiarum sess. 6. c. omnes sess. 14. cap. episcopi sess. 24. c. transmissam de elect. In omnibus aliis casibus concernentibus praedictum, aut interesse ecclesiae Cathedralis, aut spectantibus ad Episcopum, & Capitulum communiter, Pan. in d. c. novit sub num. 7. hoc tit. In praesentationibus idonearum personarum ad ecclesias, in quibus Capitulo competit jus patronatus, aut jus praesentandi, c. ea noscitur hoc tit. In cognitione criminali, & condemnatione unius Canonici Cathedralis Ecclesiae requiritur consensus Capituli ex aliquorum opinione, sed verius est requiri eius Consilium, omisso Consilio delinquentis, eiusque consanguineorum, gl. in c. irrefragabili, in verb. per Capitulum in fin. de off. ord. & ibi Can. Mohed. decis. 2. de for. comp. quia non reperitur textus requirens consensum Capituli, sed omnia iura loquuntur de Consilio, Achill. decis. 2. de off. numer. 3. & seqq. c. novit c. quanto hoc tit. c. ex litteris §. sane de divort. aut praesentia, c. qualiter, & quando el. 2. post princ. ibi, coram ecclesia senioribus, de accusat. c. episcopus 1. 15. quaest. 7. gloss. in c. ex penitentibus in verb. non per didit. 50. distinct. c. 1. de haeret. in 6.

De iis quae fiunt à maiore parte capituli.

Titulus XI.

SYMMARIA.

1 Capitulum dicitur quando canonici capitulariter in loco capitulari sunt congregati.

2 Capi-